

Vsa razlika v tem je, ker oni moški in ženske uradnice te svoje dnevnicke potrebo za toaletne in drug luksus, ko bi žena, poročena uradnica svoj povišek porabila za boljše vzgoje in prehrano svoje dece in za poplačilo onih oseb, ki jo nadomestujejo doma, ko ona vrši svoje činovniške dolžnosti.

Zato apelujemo na zakonodajni odbor, da popravi storien greh napram ženski uradnici in pomore baš oni, kateri v najtežjih dneh, ki jih družba preživlja, vrši dve dolžnosti nasproti svoji domovini: delujoč izven doma, v uradu in doma vzgajajoč bodočnost nieno.

Tako piše »Narodna Prosveta«.

Iz članka razvidite različno. Prvič še cna krivična uredba ni uzakonjena ter nam še lahko naši poslanci pomagajo; drugič nismo v našem boju osamele, pridno delujejo naše drage tovarišice Srbkinje; tretjič moramo prositi vodstvo naše organizacije, da sedaj ob odločilnem trenutku zastavi ves svoj vpliv in nam pomore do naših pravic, naj ne bde uzakonjen nikom da stara učitelja, ki je že mnogo delovala in trpela za domovino, dobi mesečno par sto kron manj plače, kot ona, ki služi prvo leto.

Marija Godec.

Podpisujte 7% državno posojilo!

F. S.:

Risanje ni večšina!

Ne vtihnemo glasovi, ki hočejo prekričati resnico: **Risanje je jezik, je nazorni nauk, je godba, izraz kretneje!**

Dokazala se je ta resnica, podrla z izrekli znamenitih mož. Naš dokazilni material pa še davno ni izčrpan in naše nazore podpira mnogo več slovitih pristašev, svetovno znamenitih mož v vedi in umetnosti, nego jih je navedenih v Popotniku št. 4—6 l. l.

Okoliščine zahtevajo, da se morajo danes posneti vsaj glavne misli, da katerih slonijo naše trditve in zahteve o stališču in važnosti risanja in sploh pouka v upodabljanju med drugimi predmeti izobraževalnih šol.

I. Risanje je nazorni nauk.

Nazorni nauk ima nalogo, da vzbuja predstave, elemente vsega našega duševnega delovanja. Brez opazovanja nimamo predstav, brez teh ni dušne funkcije. Zato je važen v s nazorni nauk, bodisi o katerem predmetu koli: v prirodoslovju, v geografiji, v matematiki itd.

Iz bistva in metode (prosim, **današnje!**) pa sledi, da ne uvaja noben drug predmet v naših šolah k tako natančnemu opazovanju nego risanje; zato je najmanj tako važno kakor vsak drug!

Risanje gotovo najnatančnejše opazovanje, ker je učence primoran z očmi obtipavati predmet. Zato ustvarja jasne predstave in zato se ga poslužuje vsak realni predmet in zato ga je gojiti prej nego realije, ker je potem pouk v realijah uspešnejši. Zato pa tudi izrekli slavni mož, da je eta ura risanja več vredna nego deset ur nazornega pouka! (Med drugimi tudi dr. Triper, Jena.)

II. Risanje je jezik!

Opazovanje koristi opazovalcu, ker mu bogati duševni zaklad, ne pa še drugim, če se to, kar se opazuje, ne izraža. Ta izraz je važen v risanju ne samo zato, ker točno kontrolira jasnost predstav, v opazovalcu samem, ampak ker vzbuja tudi v tem, ki rišejo gleda jasne predstave. Kajti rišba mu postaja **bistvo** opazovanega predmeta točno brez vseh nebitvenih detailov, izolirano iz vseh slučajnosti miljeja in vseh podrobnosti, ki motijo jasnost predstave.

Ker torej risanje točneje izraža misli nego jezik, mu gre isto mesto kot njemu. Jezik se le zato boli ceniti, ker izraža misli ene vrste hitreje. Dognana in jasna pa je resnica, da izvestnik misli ne more izražati in da je njegova nedostojnost tako velika, da ne more pogrešati pomoči risbe.

Z risanjem se izraža vsaka resnica jasneje nego z jezikom. Risanje je jezik, ki ga ne ume vsak. Risanje je internacionalno obličje. Jezik resnice in jezik mednarodnega pomena je toliko vreden kakor navadni jezik. Zato mu gre mesto tik njega.

III. Risanje in modeliranje in vsako drugo upodabljanje ustvarja pogoje za razumevanje umetnin.

Neumann, Foerster, Weber, Ruskin etc. etc. so poroki za to, da je treba so-

delovati z umetnikom, če hočemo z njim čutili in ga umeti!

Pogaj umetniške vzgoje v tem smislu je torej pouk v upodabljanju, kakor je pogoji za umetniške vzgoje glede na pozicijo, da je človek že enkrat kaj sličnega doživel kar mu poezija v plažli obliki podaja nego narava, surova realnost.

Upodabljaajočo umetnost, ki podaja naravo neštilizirano, ume vsak kmet, ker jo doživlja z navadnim opazovanjem. Višje umetnosti pa tisti ne ume, ki sam v njej ne sodeluje. Zato je zlasti za umevanje sodobne umetnosti treba pouka v upodabljaajoči umetnosti v vseh občeizobraževalnih šolah.

Umetno je, da tisti o tem ne more soditi, ki stoji po svoji **izobrazbi izven območja izobrazbe, ki jo daje umetnost.** Pouk v umetnosti izobrazuje formalno. Zato gre tudi risanju kot predmetu, ki ga najbolj podpira poleg jezika, **mesto poleg materinega jezika.**

Da se to izvajanje še bolj ume, navajati ni je treba misli češkega učenjaka dr. Zd. Nejedly-ja, profesorja praške univerze:

Umetnost se smatra navadno kot ozaljšanje življenja; pa umetnost izraža tudi istine, katere se ne morejo izreči na drug način. **Umetniška istina je višja nego istina učenjaka.** Kar so rekli grški pesniki, je resnično še danes: Kar pišejo učeniaki, je lahko zimota vsak dan! — Zato umetnost vzgojuje. Zola je s svojim »Germinalom« več dosegel v socializmu nego učeniška knjižica in istotako je pripomogel Vereščagin s svojimi slikami več antimitarizmu, nego vsi drugi. Naša češka država je bila že gotova v Smetanovi »Vlasti« in »Libuši«.

IV. Risanje pa bodi tudi boli vzgoja nego vsak drug predmet: goli voljo (Foerster), vztrajnost z natančnim opazovanjem, delavnost, spomin, domiselnost, inubezen do narave in budi nabožna čustva. Tudi zato mu gre mesto poleg jezika.

V. Risanje je pa tudi važnega pomena za razvoj obrti v državi in s tem za razvoj blagosti prebivalstva.

Lažje je vzgojevati kmečke mase nego delavca in obrtnika v mestih in industrijskih centrih. Tei vzgoji je poleg drugih predmetov glavno sredstvo upodabljanje — in to v formalnem in materialnem oziru. Od stališča risanja v naših — ne samo strokovnih — šolah je odvisen uspeh obrti in blagost obrtnege, pa tudi trgovskega stanu in končno vse države.

Če že iz tega sledi, da risanja ni štetil k večšini, se lahko podpro tudi ti nazori s stališča učne tehnike, torej metode.

V gimnaziji je, recimo, večšina lepopis: v prvem razredu ljudske šole ne! Tam gre samo za vajo, tu za pridobivanje novih predstav. V matematiki bi se začela večšina tedaj, ko je spoznanje resnic izvršeno, torej ko se začno vaje in se dela po šabloni. Kdaj je to, te meje pa se ne da določiti. Spoznanje novih resnic se čisto izvrši šele po temeljiti in obširni vaji. Zato niti vaje niso večšina, če tudi se razvijajo lažje nego se vrši proces spoznavanja pri podajanju novih resnic.

Prav tako je pa tudi pri risanju. Nobena snov se tu ne podaja mehanično, ničesar se ne ponavlja. (Predloge so uradno prepovedane!) Vsak učenec opazuje svoj predmet z najrazličnejšega stališča; vsak išče sam svojega izraza v risanju po prirodi in po pristnem predmetu (ne modelu!), kakor išče v matematiki resnico in kakor išče izraza v prostem spisju (ne prepisovanju!).

Učitelj pa motri in vodi njegovo delovanje. Ko ga opazuje, doživlja z učencem vse resnice, ko mu popravlja mimgrede ustno ali grafično na tabli — in nima ne trenutka časa, da bi se odpočil duševno med poukom.

Učitelj ustvarja z učencem, ko izraža naravo, ustvarja boli nego ko piše prost spis, ko rešuje matematično nalogo. Se očevidneje je to, ko z učenci štilizira ali komponira. Tu ni prav nič večšine. (Predloga izključena!) To je vse delovanje zbranskega duha z največjim naporom, boli kakor pri spisovanju originalnega spisa. Kje bi bila torej tu večšina, ko ustvarja vsak učenec nekaj drugega, vsak dan, vsako uro, vsak trenotek nekaj novega in mora z njim doživljati v še obilnejši meri tudi učitelj? Ne za učenca, še manj pa za učitelja je risanje večšina! Risanje ni recitiranje že naučene pesmi, ampak ustvarjanje poetične enote, če je še tako skromna v svoji obliki.

Risarski učitelj, ki izpolnjuje svoje dolžnosti, pride od pouka tako zmučen kakor vsak drugi. Izven pouka pa ga čaka še več dela, ker prireja za risanje

predmete, mora gledati na red v mnogih rekvizitih pri risarskih predmetih, kratkoma le samo na to, da uči, ampak tudi da se vzdržuje snaga, točnost, red, vzdržuje zanimanje — **da se vzgaja.** Če se mu posreči vse to, ni to zasluga samo bistva v predmetu, ampak učiteljeve osebnosti, ki zahteva celega moža. To osebnost aveljaviti pa mu je le tedaj docela mogoče, če se prizna risanju tudi vnanje njegova važnost in se ne potiska med spretnosti, ki nikakor ni, in ki ne uživajo v očeh učencev in staršev potrebnega ugleda.

Naše zahteve kulpinirajo v stavku: Za upodabljaajočo stroko (risanje in modeliranje) popolno ravnopravnost in pravo mesto med drugimi predmeti.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Članstvo UJU poverjeništvu Ljubljana:

	1920	1921
1. Belokranjsko društvo	58	64
2. Brežiško - sevniško	66	72
3. Celjsko	129	134
4. Gornjegrajsko	25	32
5. Kamniško	47	70
6. Kočevsko	56	58
7. Konjiško	52	58
8. Kozjansko	32	27
9. Kranjsko	91	110
10. Krško	117	129
11. Laško	78	90
12. Litijsko	51	65
13. Ljubljana, mesto	174	212
14. Ljubljana, okolica	95	105
15. Ljutomersko	57	71
16. Logaško	30	55
17. Maribor, mesto	109	103
18. Maribor, okolica	113	130
19. Marenberško	31	37
20. Meziško	—	40
21. Novomeško	69	81
22. Ormoško	52	48
23. Ptujsko	137	138
24. Prekmursko	68	113
25. Radovljiško	77	95
26. Savinjsko	51	32
27. Slovenjebistriško	40	47
28. Slovenjegrajsko	27	36
29. Šmarško - rogaško	60	69
30. Šaleško	31	39
31. Šentlenartsko	34	40
	2277	2410

Društvene vesti.

+ Radovljiško okrajno učiteljsko društvo zboruje dne 8. oktobra t. l. (sobota) ob 9. uri dopoldne na Koroški Beli.

Dnevni red: 1. Otvoritev po predsedniku, 2. Poročilo delegata tov. Leop. Baehlerja o skupščini v Rogaski Slatini, 3. Tov. Schifferer poroča o uvedbi blokov za Uč. konvikt, 4. Tov. Šega referira o selitvi ptic, 5. Ugotovitev članstva in 6. Slučajnosti.

Udeležniki naj pravočasno priglase obed tov. Baragi na Koroški Beli.

NB: Podpisani urejajem knjižnico, ki jo smuje jeseniški Sokol. Koliko važnosti je ta uvedba za narodno misel na Jesenicah, kjer je še mnogo skritega sovraštva proti naši državi, uvidi vsak. Pred vas tovarišice in tovariše stopam s prošnjo, da darujete knjige za jeseniško sokolsko knjižnico. Verujte mi, da vam bodo delavci-Sokoli za vsako knjigo hvaležni. Uverjen sem zato, da bo vsak izmed vas prinesel dve — tri (morda celo več) na zborovanje, kjer jih bom pobiral. Pa ne pozabite — prosim! Drago Hudč.

+ Učiteljsko društvo za kočevski politični okraj obvešča svoje člane in članice, da ni gotovo, če se vrši njegovo zborovanje v Dobrepoljah začetkom oktobra. Vzrok je prisega, ki jo bo poizgalo učiteljsko okrajno tekom omenjenega meseca krajinu in domovini. Kdaj, kje in kako se vrši naša jesensko zborovanje, trinese stanovsko glasilo v svoji zadnji septemberski številki. Toliko v naglici v vedrost, da ne bo zmede. — Predsedstvo.

+ Učiteljsko ljubljanske okolice ima v soboto 24. t. m. v Ljubljani zaprisego. Kdor boče chbedovati pri »Novem svetu«, naj se tam pravočasno oglasi.

Vestnik meščanskih šol.

— Ravnateljstvom meščanskih šol! Članarino za UJU plačujte od sedaj dalje okrajnim učiteljskim društvom! Kar ste vplačali meni, nakažem UJU. Meni plačujte sedaj le članarino za društvo meščanskih učiteljev po 1 dinar mesečno, ampak to redno! Pavel Kunaver, blagajnik.

Iz Jugoslavije.

— Drakonska naredba. Doznali smo, da se ukinejo — v smislu člana 23. naredbe ministrskega sveta z dne 6. junija 1921, št. 68 Ur. l. — osebne in rodbinske dnevnic z dnem 1. julija 1921 vsem drž. uradnikom, ki so izza dne 1. januarja

1921. več kakor 6 mesecev na bolezenskem dopustu. Učiteljem, ki so na bolezenskem dopustu in nastopijo z novim šolskim letom (15. septembra 1921.) službo, se bode odtegovalo preplačilo (1. julija do 14. septembra 1921.) od tekočih dnevnic, onim pa, ki ostanejo še nadalje na bolezenskem dopustu, v primerenu obrokli od plače. 1. oktobra dobe bolniki le golo plačo z odtegljajem preplačila. Kako bodo mogli živeti s temi prejemki težko bolni — je vprašanje —. Vsekakor pretežak socialni udarec in je to kruta odredba, ki bo uničila najbolj prizadete družine, če se pravočasno ne prepreči nje izvršitve.

— Imenovanje v ministrtvu Prosvete. Za referenta v ministrtvu Prosvete je bil imenovan tov. Jov. P. Jovanović. Njegovo imenovanje pozdravljamo z zaščočenjem, ker ima tov. Jovanović mnogo zaslug za naš stan, šolo in našo organizacijo. Naša javnost ina tov. Jovanoviča v dobrem spominu še izza časa odkritja Prešernovega spomenika, kajti tedaj že je prispel tov. Jovanović v Ljubljano v misli našega jugoslovanskega stanovskega zblizanja in je že tedaj polagal temelje našemu zblizanju. Njegova inicijativa je bila potem potovanje naših stanovskih voditeljev v Beograd, kjer so manifestirali za naše kulturno zblizanje. Ob prevratu je tov. Jovanović deloval takoj na ujedinenje našega stanu in je sodeloval na pripravah Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva. Zavzel se je za odobrenje pravil UJU po našem osnutku. Posebno se je interesiral za vprašanje šolskega zakona in je bil eden prvih, ki je polagal mnogo pozornosti na osnutek šolskega zakona, ki ga je izdelalo slovensko učiteljsvo. Tov. Jovanović je dobro več šolskega jezika in se z vso vneimo zanima za naše razmere ter je prijatelj naših zahtev in stremiljenj tudi na svojem uradnem mestu v ministrtvu; on je konzul slovenskega učiteljstva v Beogradu, zato vemo, da govorimo v imenu vsega učiteljstva, če pozdravljamo javno njegovo imenovanje in mu čestitamo!

— Zastopniki UJU — poverjeništvu Ljubljana so v ponedeljek 19. t. m. bili srečeti pri pokrajinskem namestniku, ministru Ivanu Hribarju in so mu izrekli ob priliki 70 letnice čestitke v imenu učiteljstva. Pokrajinski namestnik se je izjavil, da je vedno polagal veliko važnost na učiteljski stan, tudi v preteklosti, a žal se zaradi tedanjih razmer ni dalo mnogo storiti za učiteljsvo, veseli ga pa, da je v Jugoslaviji doseglo učiteljsvo svoje zahteve.

— Pripravljanje uradniške pragmatike. Minister za konstituantno in izenačenje zakonov Tričković je na podlagi členov 106 in 136 ustave sestavil komisijo, katere naloga bo, da bo izdelala zakonski načrt o civilnih državnih uradnikih. Za člane te komisije so imenovani kasacijski sodnik Vasa Petrovič, načelnik ministrtva za konstituantno Andrej Dimič in načelnik finančnega ministrtva Milorad Vasović.

— V zadnjem času prihajajo na strokovno tajništvo UJU številna vprašanja glede nakazovanja in izplačevanja povšice. Na pristojnem mestu smo dobili tozadevna sledeča pojasnila: Dekret viš. šol. sveta z dne 15. februarja 1920 o prevodu na dinarske plače — v smislu § 33 zakona z dne 23. julija 1919., št. 643 Ur. l. — določa v zadnjem odstavku, kdaj dospje prihodnja povšica v izplačilo. Izvrtnik tega dekreta so dobili učitelji, prepis pa pristojni okraj. šol. sveti. Nekateri učitelji so dobili posebne dekrete, v katerih jim je bila priznana službena doba in je bil označen čas, ko jim dospje prihodnja povšica. Okraj. šol. sveti pošljejo v. š. sv. do 5. dne vsakega mesca seznam onih učiteljev, katerim dospo v izplačilo povšice 1. dne prihodnjega meseca N. pr.: okr. š. sv. v L. je poslal 3. septembra 1921 seznam učiteljev, katerim gredo povšice 1. oktobra 1921. Povšice se nakažejo toraj izza 1. oktobra 1921; prvi povšek na plači pa dobe prizadeti učitelji s plačo za november, ker se prva dvanajstina povšika (t. j. oktoberska) odtegne kot taksa (prej 10% taksa). Dekreti o nakazilu povšice se ne izdajajo.

— Kmetijski izletniki v Srbijo so postali na uredništvo pozdrav iz Niša sledeče vsebine: Naš izlet se je izpremenil v triumfalen pohod, navdušene manifestacije za sponoljenje ujedinenja. Enako potovanje treba da priredi tudi učiteljsvo; osramočeni se bodo vrnili oni, ki sodijo kulturno stopnjo bratov Srbov po germanskih opisih.

— Klerikalci preklicujejo in popravitajo svoje laži. »Slovenec« z dne 16. septembra št. 210 primaša sledeč popravek: Korupcija v višem šolskem svetu. Noticia-priobčena pod tem naslovom, ni točna. Ga. Megušarjeva iz Podzemlja ni bila